

Кабанцева А.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології Донецького національного медичного університету МОЗ України, практичний психолог Державного закладу «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»,

Яцишина Ю. М., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології Донецького національного медичного університету МОЗ України, практичний психолог Державного закладу «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»,

Путятін Г.Г. кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри психіатрії, психотерапії, наркології та медичної психології Донецького національного медичного університету МОЗ України

МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВЕКТОР ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Соціально-економічні, політичні негаразди, зокрема збройний конфлікт на сході України, пандемія «COVID-19» та їх наслідки розвивають кризові ситуації у різних сферах життя людини та галузях країни. Стан цих змін погіршується ще через інформаційний супровід [1-2]. Через великий об'єм сприймання, перероблення і відображення інформації, зокрема негативного контенту, підвищується емоційне навантаження, створюються додаткові джерела хвилювання і паніки серед людей [3-4].

У цих умовах особливо актуальним стає розуміння особистісного реагування населення в період глобальних потрясінь задля планування відповідних медико-психологічних, соціальних заходів щодо надання своєчасної медичної, психологічної допомоги, попередження внутрішньо-особистісних, міжособистісних, соціальних конфліктів, підвищення здоров'я нації загалі. Наведені питання обов'язково вимагають наукового доведення, методичного обґрунтування, державної підтримки та дій.

Мета: проаналізувати медико-психологічні чинники цифрового суспільства.

Виклад основного матеріалу. У рамках виконання НДР «Психічне здоров'я населення в умовах сучасних викликів: діагностика, корекція, психопрофілактика психоемоційних порушень і психічних розладів» (термін виконання 2022-2025 рр., номер держреєстрації – 0122U000246) та НДР «Теоретико-методологічні засади державного регулювання медико-психологічної реабілітації та абілітації» (термін виконання 2020-2022 рр., номер держреєстрації – 0120U100628). Термін проведення дослідження припало на кінець січня, початок лютого 2022 року. Діагностика проводилася з використанням розробленої авторської анкети «Анкета актуального функціонального» та широковідомих методик самооцінки емоційних станів (А.Уесман та Д.Рікс) та HADS. У дослідженні взяли участь 254 особи, серед них 142 жінки (55,9%) та 112 чоловіків (44,1%), віком від 18 до 63 років. Середній вік – $31,6 \pm 13,8$ років.

Результати досліджень показали, що основними стрес-факторами для населення є: пандемія COVID-19, військово-політична ситуація, контент засобів масової інформації, соціально-економічна ситуація в країні та економічна ситуація в особистій сім'ї (рис.1).

В умовах інтенсивного інформаційного впливу 45,7% респондентів (116 осіб) відмітили збільшення потреби в отриманні інформації. Найбільш поширеними джерелами задоволення інформаційних потреб стали використання соціальних мереж 68,1% (173 респонденти), близькі, друзі, колеги 61,4% (156 респондентів), сайти новин Інтернет мережі 56,3% (143 респонденти), телебачення 37% (94 респонденти), лікарі 20,5% (52 респонденти), преса (газети, журнали) 9,8% (25 респондентів). Отже, отримання інформації від фахівців складає п'ята частина вибірки.

Під час дослідження 75,2% респондентів (191 особа) вважали, що мас-медія містять багато вторинної, зайвої, непотрібної інформації. А 79,1% респондентів (201 особа) помічали, що одна і таж сама інформація

представляється по різному і часто протилежно, в різних джерелах.

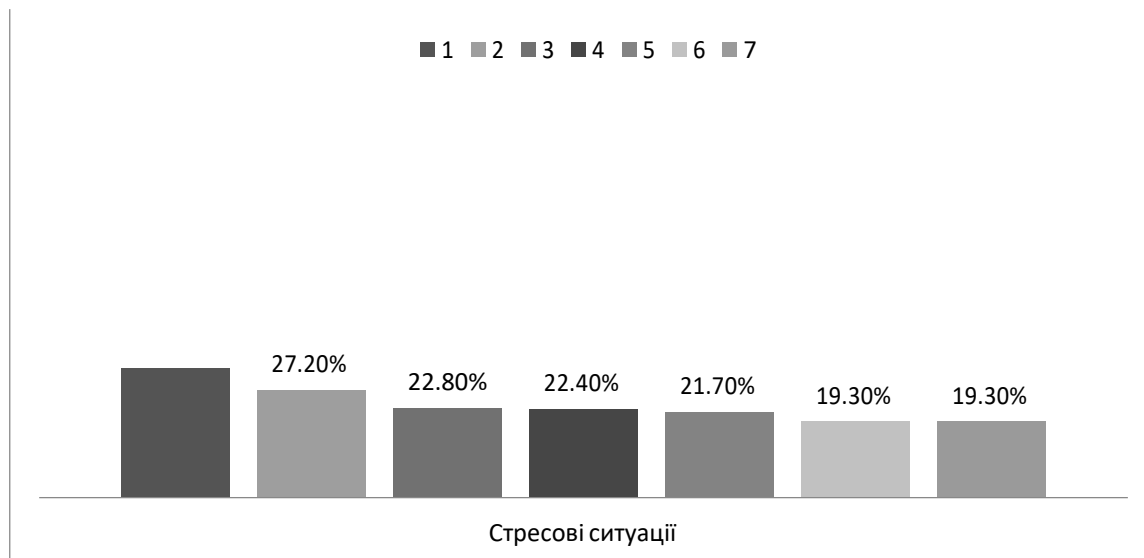

Рис. 1. Особи з високим рівнем занепокоєння за різними стресовими ситуаціями

Примітка: 1 – військово-політична ситуація (загострення збройного конфлікту) в Україні; 2 – соціально-економічна ситуація в країні; 3 – занепокоєння захворіти COVID-19 самому чи близьким; 4 – економічна ситуація в особистій сім'ї; 5 – стан здоров'я чи стан близьких людей через COVID-19 або його різновиди; 6 – стан здоров'я чи близьких людей, що не пов'язано з COVID-19; 7 – загальний інформаційний контент засобів масової інформації (телебачення, радіо, інформаційні сайти, соціальні мережі, преса).

Саме даний факт є підтвердженням ведення інформаційної війни проти людства, що несе негативні наслідки для психічного здоров'я. Серед загальної вибірки 20,5% респондентів відмітили, що отримана інформація ЗМІ заважала їм зосереджуватися, 16,5% – інформація заважала визначити головне від другорядного.

Проявами негативних змін психологічного благополуччя стали незадоволення собою, а також відчуття агресії до себе, близьких та інших людей (рис. 2).

Незадоволення собою та агресія по відношенню до себе є ризиком порушення інстинкту самозбереження та проявом аутоагресивних потягів.

Тенденцію до негативного, песимістичного настрою мали 13,4% (34 особи), а 1,2% (3 особи) характеризували свій стан, як украй негативний. У 12,2%

і 6,7% респондентів виражено клінічний рівень тривоги й депресії (відповідно). За загальними результатами дослідження виявлено 14,6% респондентів (37 осіб), які потребували поглибленої медико-психологічної діагностики, корекції, відповідного лікування та реабілітації.

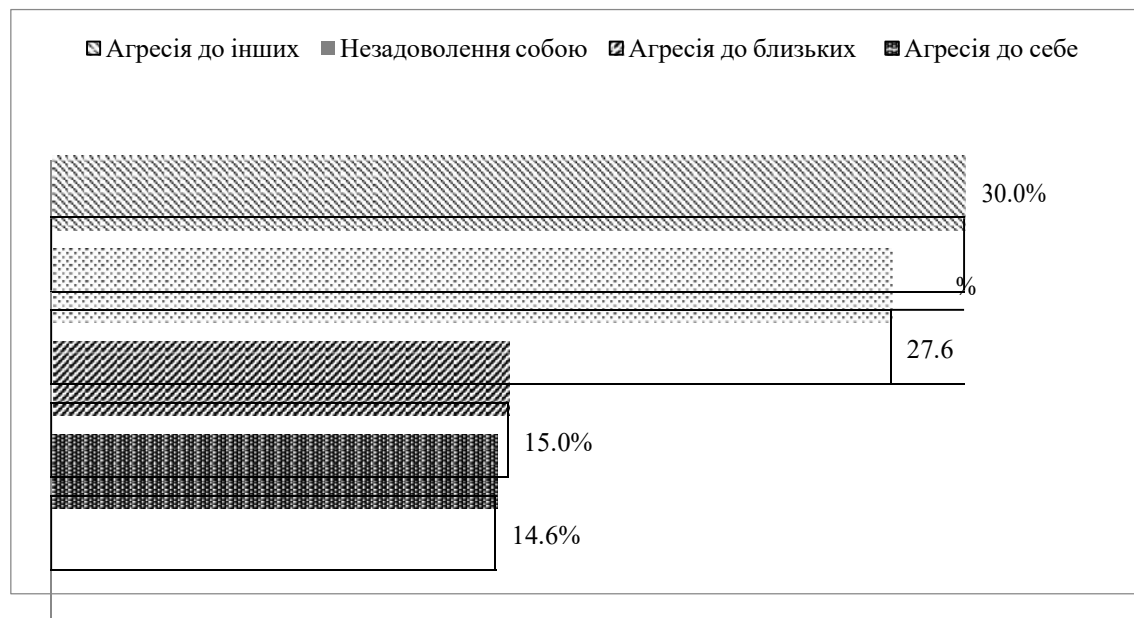

Рис 2. Ознаки порушення психічного здоров'я і психологічного благополуччя.

Висновки. Вивчення психічного здоров'я, психологічного благополуччя, вплив інформаційного навантаження, соматичних скарг надали можливість виявити пряму залежність між зосередженістю уваги та порушеннями сну ($r=0.72$, $p=0.001$), виявити групу ризику розвитку психосоматичної патології (36%) та осіб, які потребували поглибленої медико-психологічної діагностики, корекції, відповідного лікування та реабілітації (14,6%). Перспективними дослідженнями є оцінка рівня психічного здоров'я в умовах збройного конфлікту, виявлення актуальних проблем населення та розробка шляхів надання необхідної медико-психологічної допомоги.

Список використаних джерел

1. Панченко О.А., Кабанцева А.В. Людська психіка в інформаційній небезпеці // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. – Т. 31 (70). – №3. – 2020. – С. 226-233.

2. Лефтеров, В. О. Проблеми психологічного здоров'я та надання психологічних послуг населенню. *Інтегративна антропологія*, 2013, 2: 47-50.

3. Панченко О.А., Банчук Н.В., Пономаренко А.Н., Толстанов А.К., Антонов В.Г. Информационные технологии в практике врача: монография. К.: КВИЦ, 2012. 353 с.

4. Панченко О.А. Theneedofpersonalityinformationsecurity / О.А. Панченко, А.В. Кабанцева, И.А. Сердюк // Публічне урядування. 2020, – №3. – С. 203-214.[https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3\(23\)-203-214](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3(23)-203-214).